

ART

ELS NOUS MUSEUS DE GIRONA

per
Gil Bonancia

Aquest darrer trimestre de l'any 1981, dos nous Museus a Girona, han vingut a contribuir a la tasca cultural empresa i s'han sumat a aquell altre la segona fase del qual fou inaugurada pel mes de juny.

El «Museu d'Història de la Ciutat», inaugurat per les fires de Girona, i el «Museu Arqueològic de Sant Pere de Galligants», obert el 13 de novembre, són noves aportacions perquè, si bé en el segon cas es tracta més que d'una inauguració, d'una reinstauració, el fet és que ara es troba en les millors condicions per acomplir la seva finalitat.

Els Museus són, ara més que mai, una necessitat fonamental per al desenvolupament de la cultura, per les aportacions de les inquietuds humanes, fetes art i història a la vegada. Art permanent o art per transformació i evolució. Els primitius no coneixien les definicions de l'art —a vegades excessivament rebuscades—, però sí que sentien l'art com a imperatiu de la bellesa, inclús en les coses o eines més aparentment vulgars o quotidianes, per a l'ús diari, tant materials com de sentir. I així començaren a fer història, a fer art, que ara, als nostres Museus en diuen dels medis, de les èpoques, de les necessitats i exterioritzacions dels homes i dels pobles.

La bellesa d'una punta de sílex, malgrat que d'antuvi tingués la part diguem-ne pràctica d'una necessitat, la bellesa d'un plat o un atuell de ceràmica, l'estètica d'un monòlit, la lluita constant de l'home per a la superació, ens tramenten les seves inquietuds o necessitats com en el cas de les pintures als seus primers habitatges, les coves.

Les terres gironines han estat afavorides per la presència de l'home d'ençà els seus començaments, i per això mateix tenen i guarden tota mena de documentació —que pot ser de pergamins o papers—, però així mateix de pedres, inscripcions, escultures i objectes d'art i fins i tot edificis que, centrats degudament a aquests nous Museus, es mostren als estudiosos i als profans. Als estudiosos, perquè hi descobreixin nous camins de la cultura i de la història, als ciutadans tots per a conèixer, malgrat sigui només amb pinzellades els processos evolutius de l'art i de la història, dins de la qual hi caben, en realitat hi són, les tradicions, els costums populars, els personatges, els fets, totes les frisanques de l'home, manifestades d'ençà de les primitives ceràmiques fins a les arts plàstiques actuals per, entremig, quedar-hi cultures, civilitzacions, històries, etc.

Són, doncs, els Museus una mena de visita obligatòria per a aquells d'esperit inquiet, que volen conèixer el procés i les motivacions de moltes coses, fugint d'aquest conformisme tan perillós. Per tot això, els Museus han de ser un lloc que, a part mostrar les peces valuoses o interessants, un hom s'hi trobi bé, que siguin acollidors, plens de llum, trencant potser amb vells conceptes que feien que als Museus només s'hi

acostessin comptades persones amb finalitats concretes. Els Museus han de ser càtedres obertes en tot moment i a tothom, i que tots puguin, a més de veure'ls, entendre'ls.

I així són els nous Museus de Girona, ja que hi ha quelcom més que les peces, per quant s'ha donat un pas important que demostra la inquietud perquè aconsegueixin la seva autèntica finalitat, la seva motivació, per la qual cosa, a part l'edició de catàlegs plens de detalls escrits, gràfics i il·lustracions hi ha els guies corresponents per aclarir qualsevulla pregunta o dubte.

«MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT»

Pertany a l'Ajuntament i fou inaugurat les fires passades, en un local noble i molt conegut per cert, pel fet que ha estat emplaçat al que fou «Institut Vell», pel qual tantes generacions de gironins hi han passat per estudiar-hi. Es, doncs, a la vegada, un racó sentimental de la ciutat, ja que és en el record de molts que hi aprenueren no sols els primers problemes d'estudiants, i també del ser humà per l'edat a la qual s'hi acudia. Ara, de fet, seguirà o tornarà a servir com a centre d'ensenyament, però de tot el que es refereix a la ciutat, la història de la qual ha merescut ser assenyalada entre els grans esdeveniments, i aportarà, a més a més, material excel·lent perquè l'home, pel que es constata, aviat va conèixer les possibilitats d'aquests indrets, i va agafar el «Puig d'en Roca», com assentament per desenvolupar-hi la seva vida. I aquest «Puig d'en Roca» ens aporta ara molt bon material per a l'estudi i coneixement de l'home en aquesta primera etapa a les nostres contrades d'aquestes estacions paleolítiques.

A part les aportacions de caire museístic, en aquest cas, com en d'altres, hem de deixar constància que el coneixement de l'edifici i de l'entorn humà dins d'ell, ja es pot considerar com una important aportació a la nostra història, que es complementa així amb el contingut d'objectes i documentacions que guarda.

El «Museu d'Història de la Ciutat» fou creat l'any 1960 i quedà instal·lat al núm. 13 del carrer de la Força, davant on hi havia llavors «Ràdio Girona». Amb motiu dels cent cinquanta anys de la guerra de la Independència, en la qual Girona hi jugà un paper molt important, es va fer al dit museu una exposició commemorativa de materials diversos d'aquell fet i època, i també s'hi va posar el «Museu de la Sardana», amb aportacions de tota mena de material, i els cartells anunciadors de les Fires de Girona. Avui hom pot veure-hi a més les primitives màquines emprades a les indústries o per la pròpia ciutat. A part els valors ja actuals, cal remarcar les possibilitats de l'espai que encara es pot habilitar, i pel fet que són molts els ciutadans que

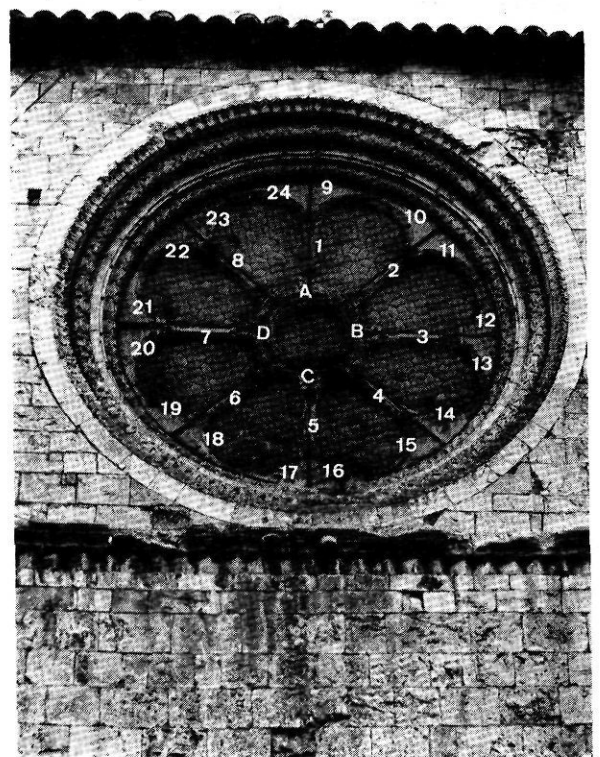
tenen quelcom relacionat amb la ciutat i que han promès de fer-ne donació, ara que saben que podrà ser exhibit en públic, i que així es transforma com en un llibre obrer de la història de Girona.

«MUSEU ARQUEOLÒGIC DE SANT PERE DE GALLIGANTS»

També, en aquest cas, l'aportació de l'edifici és important, tant per la seva història com pels seus valors arquitectònics. Es, doncs, l'arqueta valuosa i escaient per a conservar i presentar els tresors que hom hi ha aplegat. Sant Pere de Galligants, monestir benedictí, és un dels més purs del romànic. La nau de l'església, que ara ha estat retrobada, té una majestuosa i acollidora presència, per la qual cosa, a part de com a museu estricte, ha palesat les seves possibilitats de centre de manifestacions artístiques i culturals, com poden ser concerts, exposicions, reunions, etc.

Hi ha dades que potser cal conèixer, per saber l'evolució d'aquest Museu, precisament en el moment en què assoleix aquesta nova fita important.

Església de Sant Pere de Galligants: rosassa. Segle XII. Façana.

Fa 111 anys que, per primera vegada, Sant Pere de Galligants obrí les portes com a Museu. Acollí, de bon principi i per part de la Comissió de Monuments de Girona, obrers d'art i documents de la desamortització. Era, llavors, l'únic Museu, ja que els altres, el Museu Diocesà neixia l'any 1942 i el d'Història de la Ciutat, el 1960.

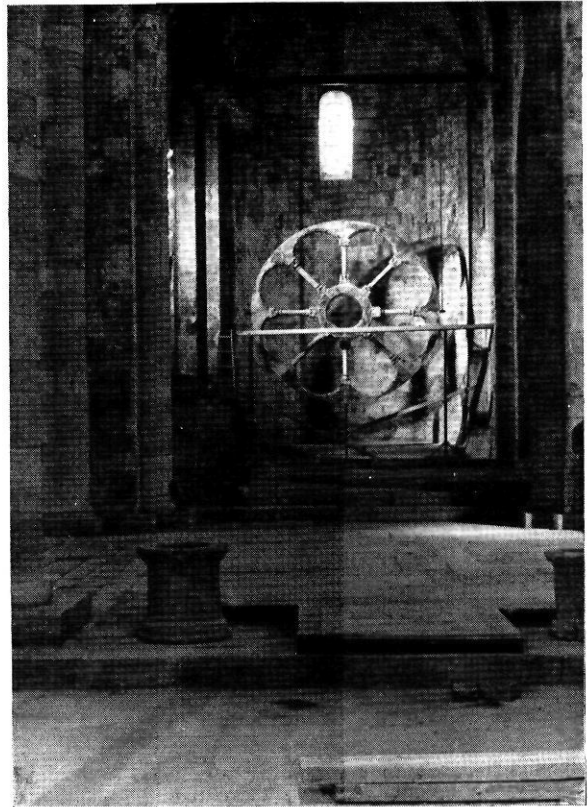
Després de la nova distribució, la reestructuració del Museu, aquest s'ha convertit en mòdèlic, de presentació acurada i diríem inclús acollidora. La col·locació de les vitrines, les peces, la llum i tots aquells detalls de bon gust que faciliten la visita i el coneixement del seu contingut, han estat cuidats d'acord amb les tècniques més modernes. I com sigui que, a part tot això, un Museu es valoritza pel seu contingut, i aquest és fruit d'una recopilació d'anys i panys, i a la vegada d'uns indrets, com les terres gironines, on l'home hi ha estat sempre present, el converteixen en un lloc obligat per als estudiosos i amb un atractiu especial per als qui volen conèixer millor el pas dels homes i dels temps a les nostres contrades.

Hi ha un important —o un entre molts—, detall que és lligat per igual a l'edifici i a l'obra d'art, que ha estat restaurat i que fa possible que ara, el puguin veure tots els visitants de prop, i és la rosassa, un element singular, centrat a la façana principal amb gairebé tres metres i mig de diàmetre, emmarcada en tres cercles esculturals, amb vuit arcs i entre ells columnes vuitavades, amb un capitell a l'extrem de cada una d'elles, tret d'una que se suposa que va ser restaurada molt antigament per la qual cosa només té un capitell més tardà, gòtic. Cal assenyalar que el capitell inferior de la columna central superior, té tres figures humanes, una de les quals és un abat. Una inscripció, en llatí, diu traduïda: «Que tothom coneixi que Pere ha fet la finestra».

De la dita rosassa se n'ha fet una còpia exacta, amb material adequat, aprofitant les obres de restauració, i s'ha tornat l'original al seu lloc. La còpia ha restat com a peça de museu en un lloc on tothom pot veure-la i estudiar-la, cosa que fins avui no era factible, i per això restava desconeguda, puix que es trobava en unes altures que no permetien d'analitzar-la ni tan sols conèixer-ne els detalls.

Reconstruir la vida de l'home mitjançant l'arqueologia, és quelcom que s'assoleix plenament mitjançant l'estudi del Museu de Sant Pere de Galligants, on es troben peces d'ençà l'aparició de l'home, des del paleolític inferior fins a l'època tardo-romana, amb material trobat a les nostres contrades.

L'acurada presentació hi juga un paper decisiu, en vitrines on cada peça queda a prop del visitant que vulgui veure-la, i amb les corresponents explicacions. L'església, el claustre i el sobreclaustre, com també així mateix l'antiga sagristia, degudament condicionades per a la fi-

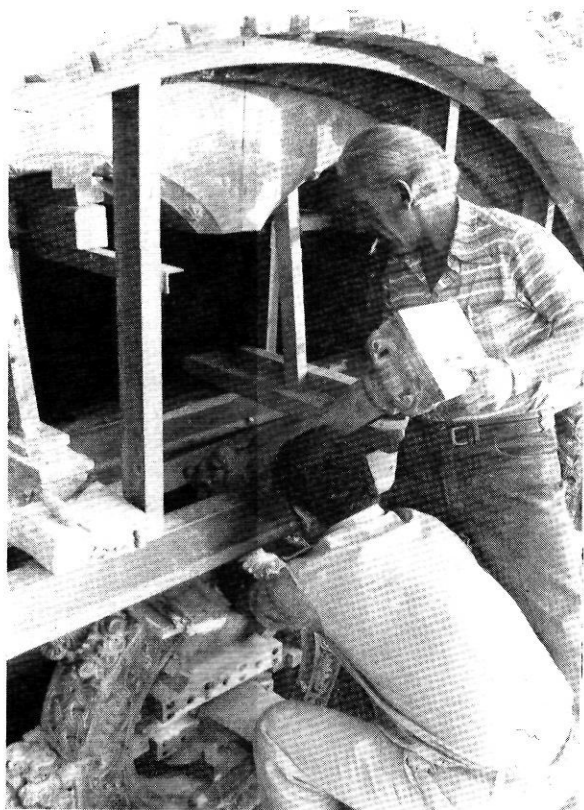

La rosassa reproduïda per tal que la puguin veure de prop els visitants.

nalitat museística, «formen» l'itinerari dels visitants, el qual comença entrant al claustre per la porta Oest de la nau del sud de l'església, on és exposada una col·lecció d'esteles i làpides hebraïques, quasi totes sepulcrales. Després, a les galeries oest i nord del claustre, hom hi pot veure una col·lecció d'urnes ossàries i làpides gòtiques del s. XIV.

Al sobreclaustre hi ha el material d'època paleolítica fins a la visigòtica, el qual ocupa 37 vitrines, per ordre cronològic, amb la corresponent explicació peça per peça, les quals van seguint el paleolític, el neolític i la primera edat del ferro, per entrar a les colonitzacions i l'iberisme, per acabar a l'època romana i visigòtica.

A la nau lateral sud, hi ha làpides romanes procedents de Caldes de Malavella i Girona i fragments d'escultures. A la zona de les absidioles del costat de l'Epístola hi ha una selecció de l'epigrafia grega ibèrica i romana d'Empúries. Després, a l'antiga sagristia, hom hi pot veure materials de diverses classes, procedents de les excavacions d'Empúries efectuades per clandestins, abans de la regularització, les quals foren adquirides per la Comissió Provincial de Monuments al mercat d'antiguitats. A la zona de les absidioles del costat de l'Evangeli un dolium i a l'altra banda la reproducció de la rosassa de l'edifici, a la qual hem fet esment abans.

Un moment de la col·locació de la rosassa a la façana.

A la nau lateral nord hi ha sepulcres romans, i a part, l'arqueologia subaquàtica.

A grans trets, aquests són uns aspectes dels dos nous museus que han reemprès una nova etapa, actualitzant-se per tal d'acomplir millor la seva finalitat. Clar que aquí no podem dir tot el que hi ha i com és, qui va fer-ho, en quina època, on ha estat trobat i la seva importància artísticohistòrica. Per això, només apuntem detalls per tal de desvetllar, si cal, l'interès i assenyalar el camí, i així poder dir a tots els interessats que hi ha una mena de crida-invítació de visitar els museus, que val la pena de fer-ho perquè tindrem sorpreses agradables per als ulls, per als sentiments i per ampliar i desenvolupar els coneixements de tantes coses lligades amb la nostra cultura, art i història.

SANTIAGO RUSIÑOL

En el número de la «REVISTA DE GIRONA» corresponent al segon trimestre d'enguany, féiem esment del cinquantenari de la mort de Rusiñol i assenyàvem la seva estada i vinculació a les nostres terres, i els actes i exposicions

que s'havien fet en recordança d'ell a diferents llocs i moments, i desitjàvem que novament, i amb aquest motiu, es trobés una nova ocasió i manera d'homenatjar-lo.

No podíem sospitar, pensar-ho ens hagués semblat un somni, que aquest homenatge es fes amb un caire que, hem de reconèixer-ho, els gironins tots sols no haguéssim pogut organitzar per motius heterogenis, entre els quals cal assenyalar la dificultat de recollir obra de l'autor, malgrat el prolífic que va ser. Però es va fer el que anomenariem un miracle artístic, i Girona, concretament la Casa de Cultura «Bisbe Lorenzana», va acollir una exposició antològica de proporcions impensades, ja que el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya es proposa, i ho aconseguí plenament —encara ho està realitzant en altres indrets—, que l'obra de Rusiñol fos vista, i així pogués ser estudiada i admirada per molts. Per això es van aplegar fins a un total de 78 obres, entre pintures i dibuixos, que cediren museus i particulars.

La Diputació de Girona i l'Ajuntament, posats d'acord amb la Generalitat, aconseguiren que aquesta mostra vingués així mateix a Girona, sent el primer lloc de Catalunya on s'ha exhibit, per la qual cosa la nostra ciutat es convertí en el centre i el cor a la vegada, de la més important exposició antològica d'en Rusiñol.

La gent ha anat desfilant per les sales d'exposicions de la Casa de Cultura per admirar l'obra de Santiago Rusiñol en les més diferents èpoques, de Barcelona a París, d'Aranjuez i fins i tot quadres de Girona, alguns dels quals són propietat de la Diputació, i que figuren en aquesta exposició que també anirà a Sitges, on l'autor hi llegà el Museu del «Cau Ferrat», i acabarà a Barcelona.

Un catàleg de 130 planes, amb reproduccions de totes les obres que s'exposen, algunes d'elles en color, i escrits entorn de l'obra i l'home, ha vingut a enriquir el coneixement de Santiago Rusiñol sobre el qual així mateix, i durant els dies de l'exposició, es donaren conferències, s'establiren colloquis i en Narcís Jordi Aragó escrigué un fulletó amb el títol de «La Girona de Santiago Rusiñol», i a la nau contigua a l'exposició, es passaven diapositives referides a Santiago Rusiñol, que tantes estades havia fet a Girona, hi ha tornat, ara, mitjançant la seva obra en la qual queda reflectida tota la inquietud artística i humana d'aquest home, i la gent de les nostres terres li ha pogut retre homenatge, és a dir, potser correspondre només al que ens va deixar. Ha estat una oportunitat única d'admirar-lo i de recordar-lo més i millor.

Nosaltres, modestament, hem volgut també fer-ho reproduint a la portada d'aquest número el quadre més representatiu de l'obra que pintà a Girona.